

היום נלמד בעזרת ה':

זבחים דף מז

(בעמ' הקודם)

א"ר אלעזר, חטאת ששחטה לשם חולין כשרה, משום חולין פסולה:
 כלומר אם ידע שהיא חטאת ושחטה חטאת לשם חולין כשרה, כפי שלמדנו לעיל שחולין לא מחלל קדשים, אבל אם חשב שהיא חולין ושחטה לשם חולין פסולה, לפי שהוא 'מתעסק' בדברים אחרים ואינו עסוק בקדשים.

כדבעא מיניה שמואל מרב הונא: וכפי ששאל שמואל את רב הונא - מנין שהשוחט קדשים ללא כוונה אלא כמתעסק בדברים אחרים שהוא פסול? ענה לו רב הונא - שנאמר "וְשַׁחַט אֶת בֶּן הַבָּקָר לְפָנָי יְהוָה", דהיינו שצריך שהשחיטה תהיה לשם בן בקר (= לשם קדושת הקרבן שלו).

א"ל זו בידינו היא! לעכב מנין? אמר לו שמואל - את זה אנו כבר יודעים, כלומר אנו כבר יודעים מהפסוק הנ"ל שיש מצווה לשחוט בכוונה, אבל מניין שהדבר מעכב?

א"ל: ענה לו רב הונא - שנאמר "לְרִצְנֵיכֶם תִּזְבְּחֶהוּ", דהיינו תזבחוהו לדעתכם מתוך כוונה לשחיטה ולא כמתעסק.

*

למדנו במשנה - אמר רבי יוסי... שאין המחשבה הולכת אלא אחר העובד:

מתני' דלא כי האי תנא: משנתינו אינה כמו התנא רבי אלעזר ברבי יוסי המובא בבבלי וסובר שהבעלים כן מפגלים בעבודת הכהן, שאם קיבל הכהן את הדם ללא מחשבת פסול, וחשבו הבעלים מחשבת פיגול, הרי הקרבן פיגול. (וזה שלא דעת רבי יוסי במשנתנו הסובר שרק העובד יכול לפגל ולא הבעלים).

אמר רבא, מ"ט דרבי אלעזר ברבי יוסי: שנאמר "וְהִקְרִיב הַמִּקְרִיב קָרְבָּנוּ לַיהוָה", דהיינו שגם הבעלים נקראים "המקריב", ונאמר לגבי פיגול "הַמִּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יִקְשֹׁב לֹא פִּגּוּל יִהְיֶה", נמצא ש"המקריב" שהוא גם הבעלים יכול לפגול בקרבן.

אמר אביי, רבי אלעזר ברבי יוסי ורבי אליעזר ור"ש בן אלעזר, כולם סוברים 'זה מחשב וזה עובד הוויא מחשבה', דהיינו שאם הבעלים חושב מחשבת פיגול או פסולת וחבירו עובד ללא מחשבה זו, הרי מחשבת הבעלים נחשבת למחשבה והיא פוסלת או מפגלת את הקרבן.

הגמ' מביאה היכן ראינו שהתנאים הנ"ל סוברים כן:

רבי אלעזר ברבי יוסי הא דאמרן: כפי שהובא לעיל - 'א"ר אלעזר ברבי יוסי שמעתי שהבעלים מפגלין'

רבי אליעזר: למדנו במשנה במס' חולין - השוחט בשביל עובד כוכבים (= העכו"ם הוא בעל הבהמה) רבי אליעזר פוסל, לפי שסתם מחשבת גוי לע"ז. ולמרות שלא הגוי שוחט אלא היהודי שוחט השחיטה פסולה, לפי שמחשבת הבעלים פוסלת.

ר"ש בן אלעזר: למדנו במס' שבת לגבי איסור הוצאה מרשות לרשות בשבת - ר"ש בן אלעזר אמר כלל, כל דבר שאין דרך האנשים להצניעו (כגון דם נדה או איסורי הנאה), או שכן דרך האנשים להצניעו אם היה בו שיעור, אבל בשיעור מועט כזה אין דרך האנשים להצניע אותו כיון שהוא לא נחשב בעיניהם, אם אותו דבר בכל זאת נחשב למישהו מסויים ובא מישהו אחר והוציאו בשבת לרשות הרבים, התחייב המוציא במלאכת הוצאה מחמת מחשבתו של הבעלים שהצניעו. נמצא שמחשבה של הבעלים מועילה למישהו אחר שהוא חייב בגללה.

ותרוייהו אית להו דרבי אלעזר ברבי יוסי: רבי אליעזר ורבי שמעון בן אלעזר סוברים כמו רבי אלעזר ברבי יוסי, שהרי אם בדבר שנעשה בחוץ (= בשחיטה לעכו"ם ובשבת, שהם דברים שנעשים מחוץ למקדש) הם סוברים שמחשבה של הבעלים מועילה למישהו אחר למרות שלא נאמר בהם בפירוש דין מחשבה, בוודאי שמועילה מחשבה בדבר שנעשה בפנים (= קרבנות) שנאמר בהם דין מחשבה בפירוש.

רבי אלעזר ברבי יוסי לית להו זתרוייהו: אבל לא מוכרח שרבי אלעזר ברבי יוסי סובר כמותם, לפי שיתכן שהוא סובר שרק בדברים הנעשים בפנים מועילה מחשבה של הבעלים למישהו אחר העובד, כיון שדין מחשבה נאמר בהם בפירוש, אבל בדברים הנעשים בחוץ שלא נאמר בהם במפורש דין מחשבה הוא לא סובר שמחשבה של הבעלים מועילה למישהו אחר.

ר"ש בן אלעזר אית ליה דר' אליעזר: ר"ש בן אלעזר (לגבי שבת) סובר כמו רבי אליעזר (לגבי שחיטה לעכו"ם), שהרי אם בשבת מועילה מחשבה של הבעלים למישהו אחר בוודאי שהיא תועיל לגבי ע"ז, שהרי התורה חייבה בע"ז באותם עבודות הנעשות בפנים (= שהעובד ע"ז באותם עבודות הנעשים במקדש חייב אפילו אם אין דרך עבודתה בכך), ולכן אפשר ללמוד שמחשבה בע"ז מועילה כמו בפנים.

רבי אליעזר לית ליה דרבי שמעון בן אלעזר: אבל לא מוכרח שרבי אליעזר סובר כמו ר"ש בן אלעזר, לפי שיתכן שרק בשוחט לעכו"ם מועילה מחשבת הבעלים למישהו אחר, כיון שהיא דומה לעבודת פנים (= שהעובד ע"ז באותם עבודות הנעשים במקדש חייב אפילו אם אין דרך עבודתה בכך), אבל לגבי שבת התורה אסרה 'מלאכת מחשבת', דהיינו שרק העושה מלאכה ומתכוון למלאכה שעושה אלא ששגג וחשב שמותר לעשותה חייב חטאת, אבל במקרה הנ"ל שזה שהוציא אין השיעור חשוב בעיניו ולגביו אין זו מלאכת הוצאה, הרי הוא פטור.

הדרן עלך בית שמאי 🙌

פרק חמישי. משנה: איזהו מקומן של זבחים: באיזה מקום עושים את עבודת הקודשים (כגון שחיטה, הזאת הדם, הקטרה, ואכילת הבשר)? הדבר תלוי בין סוגי הקודשים. הקודשים מתחלקים לשני סוגים עיקריים; 'קודשי קודשים' (קרבתות חמורים) ו'קודשים קלים' (קרבתות קלים).

המשנה פותחת בקודשי קודשים. ואומרת שבאופן כללי שחיתתן של כל ה'קודשי קודשים' נעשית בצד צפון של העזרה. ולאחר מכן המשנה מפרטת את הדינים של סוגי הקרבתות שבקבוצת הקודשי קודשים.

פר ושעיר של יום הכיפורים: שחיטתן בצפון. וצריך לקבל את הדם בכלי שרת בצפון. וזמן טעון הזאה בקודש הקודשים כנגד בין הבדים, אחת למעלה ושבע למטה (ההזאה נעשית על הקרקע). וכן הזאה כנגד הפרוכת אחת למעלה ושבע למטה (על הקרקע). וכן הזאה על מזבח הזהב שבהיכל. ואפילו אם חיסר מתנה אחת מהן, היא מעכבת את הכפרה. ואת שיירי הדם הנותר, היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון. ואם לא נתן את השיירים ביסוד, אין זה מעכב את הכפרה.

פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים: 'פרים הנשרפים' - פר העלם דבר, ופר כהן משיח. ו'שעירים הנשרפים' - שעירי ע"ז. בשרם אינו נאכל לכהנים אלא שורפים אותם מחוץ לירושלים. דינם; שחיטתן בצפון וקיבול דמן בכלי שרת בצפון. וזמן טעון הזאה כנגד הפרוכת שבע פעמים, וכן הזאה על מזבח הזהב. מתנה אחת החסרה מהן מעכבת את הכפרה. את שיירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון, ואם לא נתן את השיירים לא עיכב את הכפרה.

אלו ואלו נשרפין אבית הדשן: גם פר ושעיר של יום הכיפורים וגם הפרים הנשרפים והשעירים הנשרפים, שורפים את בשרם מחוץ לירושלים ב'בית הדשן'. שהוא מקום שלשם היו מוציאים את הדשן (=האפר) של מזבח החיצון.

נמרא: קושיא: וניתני נמי וקיבול דמן בכלי שרת בצפון: מדוע כשפותחת המשנה בדיני קודשי קודשים, היא לא אומרת גם שקיבול דמן צריך להיות בצפון? **תירוץ:** כיון דאיכא אשם מצורע דקיבול דמו ביד הוא, שיירה: בגלל שבקרנן אשם של מצורע (שהוא אחד מקודשי קודשים) אין קיבול בכלי שרת, אלא ביד (הכהן מקבל את הדף בכף ידו). לא כתב התנא בכלל של קודשי קודשים את הדין של קיבול בכלי שרת.

קושיא: ולא? והא קתני לה לקמן אשם נזיר ואשם מצורע שחיטתן בצפון וקבול דמן בכלי שרת בצפון: הרי במשנה לקמן (דף נד') כתוב שבאשם מצורע כן מקבלים את דמו בכלי שרת!

תירוץ: מעיקרא סבר קיבול דמו ביד הוא שיירה, וכיון דלא סגי ליה אלא בכלי הדר תנייה: באשם של מצורע יש שתי קבלות, כהן אחד מקבל ביד והכהן שני מקבל בכלי. ולכן התנא סובר שבהתחלה אי אפשר לכתוב את הדין של קבלה

בכלי שרת בגלל שיש בו גם קבלה ביד. אבל מכיון שיש בו גם קבלה בכלי, הוא כתב זאת במשנה לקמן.

דתניא וכו': וכך כתוב בברייתא ששני כהנים מקבלים את דמו.

נאמר באשם מצורע **"ולקח הכהן מדם האשם, ונתן הכהן על תנוך אֶזְנוֹ המטהר הימנית וכו'".** לכאורה מהלשון "ולקח" משמע בכלי. על כך תלמוד לומר "ונתן", דהיינו כמו שהנתינה על תנוך האוזן היא 'בעצמו של כהן' כלומר ביד שלו, כך גם 'הלקיחה' כלומר הקבלה של הדם נעשית ביד שלו. ואם כן בפסוק הזה כתוב שהקבלה נעשית ביד.

הברייתא ממשיכה: **יכול אף למזבח כן וכו':** אולי גם את הדם של האשם שזורקים על המזבח, מקבלים ביד ולא בכלי? על כך תלמוד לומר **"כי כחטאת האשם הוא לכהן"** ללמד שאשם דומה לחטאת, כמו שהדם של חטאת טעון כלי שרת, כך גם אשם. נמצאנו למדים ששני כהנים מקבלין את דמו, אחד ביד ואחד בכלי. זה שקיבלו בכלי הולך אל המזבח, וזה שקיבלו ביד הולך אל המצורע לתת על תנוך אוזנו ובהונתיו.